

महाराष्ट्र शासन

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,

शासन परिपत्रक क्रमांक :- संकीर्ण-२०२०/प्र.क्र.१९४/सं.क.

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : २९ डिसेंबर, २०२०

- वाचा :-**
- १) या विभागाचे दिनांक २९.०७.२०१७ रोजीचे अर्धशासकीय पत्र.
  - २) या विभागाच्या दिनांक ०२.०२.२०१८ रोजीच्या पत्रान्वये देण्यात आलेल्या सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेसंदर्भातील मार्गदर्शक सूचना
  - ३) या विभागाच्या दिनांक १२.०४.२०१८ रोजीच्या अर्धशासकीय पत्रान्वये देण्यात आलेल्या सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेसंदर्भातील मार्गदर्शक सूचना
  - ४) या विभागाच्या दिनांक २४.०४.२०१८ रोजीच्या पत्रान्वये देण्यात आलेल्या सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेसंदर्भातील मार्गदर्शक सूचना
  - ५) या विभागाचे दिनांक २६.०७.२०१८ रोजीचे पत्र
  - ६) या विभागाचे दिनांक २९.१०.२०२० रोजीचे पत्र
  - ७) सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.०६.११.२०२० रोजी Video Conferencing द्वारे घेण्यात आलेल आढावा

शासन परिपत्रक :-

Aadhar enabled Public Distribution System (AePDS) मधील सुविधांचा गैरवापर होत असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. त्यामुळे उपरोक्त संदर्भाधीन पत्र क्र. ६ अन्वये कार्ड नॉमिनी सुविधा व ई-पॉस उपकरण आयडी मॅपिंग सुविधा निलंबित करण्यात आली होती. तसेच रुट नॉमिनी सुविधेकरीता नेटवर्क नसलेल्या रास्तभाव दुकानांची यादी जिल्हाधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने सादर करण्याबाबत कळविले होते. तद्नंतर सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांनी दि. ०६.११.२०२० रोजी Video Conferencing द्वारे खालील मुद्द्यांचा आढावा घेतला:-

- १) Card Nominee :- कुष्ठरोगी अथवा आधार प्रमाणिकरण करतेवेळी अडचणी उद्भवणाऱ्या लाभार्थ्यासाठीची सुविधा
- २) Route Nominee :- नेटवर्क उपलब्ध नाही अशा रास्तभाव दुकानांमधील सुविधा
- ३) Device - FPS Mapping :- रास्तभाव दुकानांना देण्यात आलेली ई-पॉस उपकरण मॅप करण्याची सुविधा
- ४) धान्य न घेतलेल्या शिधापत्रिका :- ज्या शिधापत्रिकेतील लाभार्थ्यांनी त्यांना देय असलेले धान्य लागोपाठ ३ महिने उचलेले नाही, अशा शिधापत्रिका
- ५) Scheme-wise monthly Policy :- शिधापत्रिका धारकांना पुढील महिन्यात देय असलेल्या धान्याचे परिमाण

दि. ०६.११.२०२० रोजी झालेल्या Video Conference द्वारे दिलेल्या सूचनांनुसार वरील प्रत्येक मुद्द्याबाबत तपशिलवार मार्गदर्शक सूचना खालीलप्रमाणे आहेत :-

१) Card Nominee :-

- १) ही सुविधा केवळ कुष्ठरोगी किंवा आधार प्रमाणिकरण वारंवार अपयशी होत असल्यास उपयोगात आणावी. शिधापत्रिकेतील सर्व लाभार्थ्यांचे आधार प्रमाणिकरण अपयशी झाल्यानंतरच ही सुविधा वापरता येईल.
- २) आधार प्रमाणिकरण अपयशी झाले आहे किंवा शिधापत्रिकेतील एखाद्या लाभार्थ्यांचे आधार सिडींग झाले नाही अशा प्रकरणी, दि. ३१.०१.२०२१ पूर्वी सदर शिधापत्रिकेतील सर्व लाभार्थ्यांचे eKYC व आधार सिडींग पूर्ण करण्यात यावे. या तारखेनंतर ही सुविधा फक्त कुष्ठरोगी आणि ज्यांना बोट नाहीत, अशाच लाभार्थ्यांसाठी उपलब्ध असेल.
- ३) रास्तभाव दुकानदार किंवा त्यांचे Nominee कोणत्याही शिधापत्रिकेसाठी Card Nominee म्हणून नियुक्त करण्यात येऊ नये.
- ४) शिधापत्रिकांसाठी Card Nominee सुविधेचा लाभ देण्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांची संमती आवश्यक राहिल. जिल्हाधिकाऱ्यांनी मान्यता दिलेली यादी विभागाला पाठविण्यात यावी व त्यानंतर DSO Login द्वारे अशा शिधापत्रिकांना Card Nominee जोडण्यात यावे.
- ५) तहसिलदार किंवा पुरवठा निरीक्षक यांनी प्रमाणित केलेल्या शिधापत्रिकांची यादी जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी मागवून घ्यावी. त्या यादीचे प्रत्येक ३ महिन्याला पुनर्निरीक्षण करावे आणि ज्या लाभार्थ्यांचे eKYC द्वारे आधार सिडींग झाले असेल त्या शिधापत्रिकेतील Card Nominee काढून टाकण्यात यावा.
- ६) Card Nominee हा राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा योजना किंवा APL (केशरी) शेतकरी योजनेचा लाभार्थी असावा व त्याच दुकानातील असावा.
- ७) एक Card Nominee हा जास्तीत जास्त २ शिधापत्रिकांसाठी नेमता येईल. तसेच एकदा Card Nominee नेमल्यानंतर तहसिलदार किंवा पुरवठा निरीक्षकांनी शिफारस केल्याशिवाय बदलू नये.

२) Route Nominee :-

- १) ही सुविधा जिल्हाधिकाऱ्यांनी घोषित केलेल्या No Network क्षेत्रातील रास्तभाव दुकानांसाठी उपलब्ध आहे. अशा दुकानांची यादी विभागातील संगणक कक्षाच्या ई-मेल आयडी (compcell.mhpds@gov.in) वर पाठविण्यात यावी.
- २) अशा रास्तभाव दुकानांसाठी Route Nominee ही सुविधा उपलब्ध करण्यापूर्वी जिल्हाधिकारी यांची परवानगी घेणे आवश्यक आहे.
- ३) जिल्हाधिकारी यांनी No Network क्षेत्राबाबतची तपासणी काटेकोरपणे करावी. या सुविधेचा गैरवापर होणार नाही याची खबरदारी घ्यावी. जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी यांच्याकडे Communication shadow क्षेत्रांची माहिती उपलब्ध असते. सदर माहिती व टेलिकॉम कंपन्यांकडील माहितीचा आधार घेऊन तपासणी करावी.
- ४) एक Route Nominee फक्त एकाच रास्तभाव दुकानासाठी उपलब्ध करून देण्यात यावा.
- ५) रास्तभाव दुकानदार किंवा त्याचे नॉमिनी कोणत्याही रास्तभाव दुकानासाठी Route Nominee म्हणून नियुक्त करण्यात येऊ नये.
- ६) या रास्तभाव दुकानांच्या यादीचे प्रत्येक ३ महिन्याला पुनर्निरीक्षण करण्यात यावे व पर्याप्त नेटवर्क उपलब्ध असल्यास त्या रास्तभाव दुकानाचे नाव यादीतून वगळण्यात यावे.

- ७) रास्तभाव दुकानांना Route Nominee देण्यापूर्वी जिल्हा पुरवठा अधिकार्याने Route Nominee चा आधार क्रमांक तपासून घ्यावा.
- ८) Route Nominee नेमण्याबाबतची प्रक्रिया विभागाच्या दि. ०२.०२.२०१८ रोजीच्या पत्रात नमूद करण्यात आली आहे.

३) Device - FPS mapping :-

ई-पॉस उपकरण रास्तभाव दुकानांसोबत मॅप करण्याची सुविधा जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्न वितरण अधिकारी / उप नियंत्रक, शिधावाटप यांना देण्यात आलेली आहे. तथापि, सद्यःस्थितीत मॅप केलेल्या ई-पॉस उपकरणात बदल करावयाचा असल्यास जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्न वितरण अधिकारी / उप नियंत्रक, शिधावाटप यांनी सदर बाब जिल्हाधिकारी / नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा यांच्या निदर्शनास आणावी व त्यांच्या निर्देशानुसार कार्यवाही करावी.

ई-पॉस उपकरण मॅपिंग सुविधेचा योग्य वापर होण्यासाठी खालील निर्देशांचे पालन करावे:-

- १) रास्तभाव दुकानांसोबत मॅप केलेले ई-पॉस उपकरण दुरुस्तीकरीता घेऊन जायचे असल्यास तेथे System Integrater यांनी त्यांच्याकडील अतिरिक्त उपकरणातून कार्यरत उपकरण देऊन त्यांचे उपकरणाचा ID दुकानासोबत मॅप करावा.
- २) कोणत्याही परिस्थितीत बनावट उपकरण ID (Dummy No.) रास्तभाव दुकानासोबत मॅप करण्यात येऊ नये.
- ३) दुरुस्त करून आणलेले उपकरण अथवा नविन उपकरण रास्तभाव दुकानासोबत जोडावयाचे असल्यास जुन्या उपकरणाच्या ठिकाणी ते तात्काळ रि-मॅप (Remap) करण्यात यावे.
- ४) कोणत्याही परिस्थितीत रास्तभाव दुकानांचे त्या महिन्याचे धान्यवाटप पूर्ण झाले या कारणास्तव दुकानातील ई-पॉस उपकरण अनमॅप (Un-map) करण्यात येऊन इतर धान्यवाटप करणाऱ्या दुकानांना map करण्यात येऊ नये.
- ५) अपवादात्मक प्रकरणी, रास्तभाव दुकान रद्द केल्यास किंवा निलंबित केले असल्यास उपकरण क्रमांक "शून्य" नोंदविण्यात यावा. अशी प्रकरणे तातडीने विभागाच्या संबंधित अधिकार्यांच्या निदर्शनास आणावी.

४) धान्य न घेतलेल्या शिधापत्रिका :-

- १) ज्या शिधापत्रिकांवर मागील सलग ३ महिन्यात धान्य उचलण्यात आली नाही, अशा शिधापत्रिकाची यादी संबंधित DSO/FDO/DCR Login मध्ये उपलब्ध करून देण्यात येईल.
- २) ३ महिने धान्य न घेतलेल्या शिधापत्रिकांची प्रत्यक्ष भेट देऊन तपासणी संबंधित नायब तहसिलदार किंवा पुरवठा निरीक्षक यांच्यामार्फत करण्यात यावी. तपासणीअंती योग्य आढळल्यास किंवा कुटुंब प्रमुखाचे लेखी निवेदन प्राप्त झाल्यानंतरच सदर शिधापत्रिका पात्र योजनेखाली समाविष्ट करण्यात यावी. विसंगती आढळल्यास अशी शिधापत्रिका तात्पुरती निलंबित करण्यात यावी व शिधापत्रिकेचा प्रकार "NER" (Non Entitlement Ration Card) मध्ये बदलण्यात यावा.

३) अशा सर्व शिधापत्रिकांवरील कार्यवाही दि. ३१.०१.२०२१ पूर्वी पूर्ण करावी. सलग ३ महिने (Oct. - Dec. 2020) धान्य उचलण्यात न आलेल्या सर्व शिधापत्रिका जानेवारी, २०२१ नंतर कायमस्वरूपी निलंबित करण्यात याव्यात.

५) Scheme-wise Monthly Policy :-

- १) प्रत्येक महिन्याचे धान्यवाटपाचे योजनानिहाय परिमाण विभागामार्फत १ ते ३ महिने अगोदर ठरविण्यात येते. जिल्हास्तरावर भरड धान्य, डाळ इ. शिधाजिन्नस वितरीत करावयाची असल्यास या परिमाणात जिल्हापातळीवर बदल होतो. अशा परिस्थितीत पुढील महिन्याच्या धान्य वाटपासंदर्भात प्रत्येक जिल्ह्याचे योजनानिहाय (AAY, PHH, APL Farmer किंवा अन्य चालू योजना) अन्नधान्य वाटपाचे परिमाण चालू महिन्याच्या १८ तारखेपर्यंत शासनास सादर करण्यात यावे.
- २) पुढील महिन्यात ई-पॉस उपकरणावर धान्य वितरणासाठीचे परिमाण चालू महिन्याच्या १९ तारखेला पुरवठा साखळी व्यवस्थापन (Supply Chain Management) प्रणालीद्वारे NIC संस्थेला निर्गमित करण्यात येईल. तदनंतर त्यामध्ये कोणताही बदल करण्यात येणार नाही.
- ३) जिल्ह्याद्वारे तालुकास्तरावर योजनानिहाय समान परिमाण ठरविण्यात यावे. एकाच तालुक्यात एकाच योजनेकरीता वेगवेगळे परिमाण नसावे.
- ४) शिधापत्रिकानिहाय शिधाजिन्नसाचे परिमाण पूर्ण संख्येत असावे. (उदा. १, २, ३ किलोग्रॅम) १.५, २.५ किलोग्रॅम असे परिमाण नसावे.

सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्न वितरण अधिकारी / उप नियंत्रक, शिधावाटप यांनी वरील मार्गदर्शक सूचनांचे नियमित पालन करावे. त्यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेले Login व Password इतरांना देऊ नयेत व वेळोवेळी बदलावेत. जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्न वितरण अधिकारी / उप नियंत्रक, शिधावाटप यांनी Card Nominee, Route Nominee, उपकरण मॅपिंगसाठी दिलेल्या सुविधांचा गैरवापर होणार नाही याची दक्षता घ्यावी. या सुविधांचा गैरवापर झाल्यास संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्न वितरण अधिकारी / उप नियंत्रक, शिधावाटप यांना सर्वस्वी जबाबदार धरण्यात येईल.

उपरोक्त सूचनांचे पालन करताना कोणताही पात्र लाभार्थी अन्नधान्यापासून वंचित राहणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२१०१११११००७०९९१०६ असा आहे. हे परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(चारुशीला तांबेकर)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत :-

- १) नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई

- २) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३) विभागीय आयुक्त (पुरवठा)
- ४) सर्व उप आयुक्त, शिधाटप
- ५) सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी,
- ६) सर्व अन्न वितरण अधिकारी,
- ७) सर्व उपनियंत्रक, शिधावाटप